

The
Vondelquartet
plays
Paulus Folkertsma

Aliud

The
Vondelquartet
plays
Paulus Folkertsma
(1901-1972)

Strykkwartet yn G op. 10 (*a,b,c,d*)

- 1. Allegro non Troppo (4:58)**
- 2. Andantino (3:41)**
- 3. Scherzo (1:16)**
- 4. Vivace (3:01)**

5. Andante foar cello en lyts orkest op. 21 (*e,g*) **(3:48)**

Strykkwartet yn d op. 28 (*a,b,c,f*)

- 6. Allegro (5:04)**
- 7. Vivace (4:01)**
- 8. Andante (3:56)**
- 9. Fuga (3:22)**

10. Romance foar fioele en orkest (*a,g*) **(5:12)**

11. In Memoriam R.O. Blackhall, A.J. Sutton, K.E. Emmons (*a,b,c,d*) **(5:26)**

**Paulus Folkertsma,
Frisian composer.**

Composer Paulus Folkertsma plays an important role in the musical history of Fryslân. He was born on January 15, 1901 in Wommels. Five years later, the family moved to Berlikum, where young Paulus got his first violin lessons from master Groenewold, the local teacher. When at age 14 Paulus went to the Maastricht College of Education for teachers, music became ever more important to him. This is where he wrote his first compositions. After temporary appointments in Leeuwarden and Sondel, he became a school teacher at the public primary school in Aldeboarn, where he worked for over 40 years. In 1956 he married Viennese Helga Khek; they had four children. Paulus Folkertsma passed away on May 4, 1972 in Aldeboarn.

As a composer, Paulus Folkertsma was entirely self-taught. With a natural talent and great enthusiasm he mastered the art of composing and wrote more than 100 compositions in many genres: works for organ, songs, works for symphony-orchestra, cantatas, one opera, operettas and chamber

music for the most widely varying complements.

It is not easy to describe Folkertsma's style. His idiom is not outspokenly modern and he knew that very well. In a word of thanks in 1971, during a concert on the occasion of his 70th birthday, Paulus Folkertsma emphasized that he had remained a romanticist despite of the great developments music went through in the first half of the 20th century. The fact that he roots strongly in tradition does not mean, however, that his work does not bear something special of its own. In his songs we find passages which can be accounted the most inspired ones ever composed on a Frisian text.

String quartet in G op. 10 (1926)

A work from his youth. The composer is 25 years old when he writes this string quartet. In the world of composers, the writing of chamber music – and especially chamber music for string quartets – is seen as one of the most difficult feats for a composer. Folkertsma does it. With a steady hand and with a clear goal in mind he writes his music. The results are astonishing. Of course, the fact that it is one of his earlier works remains noticeable. The form is not always so balanced, the design leans more on the past than on the present, the motive is developed rigidly,

and rhythmically it feels a little clumsy at times. But it is definitely music. Four parts that contrast each other, where harmonic correctness is alternated with polyphonic cleverness. It is a piece that should be heard. It is wonderful that it is rescued from oblivion.

String quartet in d op. 28

In this string quartet, like in the later *In Memoriam* completed during the war, Folkertsma sticks with the –meanwhile familiar– 19th century idiom. No harmonic extravagance, but instead an interesting form in which he shows that he masters the art of sticking to and varying with a chosen motive. The gradually built melodic motive in part I he works out into a clever structure, in which he does not fear the use of counterpoints and pauses. The second part is a lively vivace in six-eight time which contrasts the slower, charming movement in part III. The final part is a detailed fugue, built on a declining harmonic minor third scale in which he melodically makes clever use of the interval this scale gives him. From the construction of this fugue, Folkertsma not only appears to be a great craftsman, he also shows that he is capable of creating an artistic atmosphere. Especially the final part makes listening to this quartet so pleasant. Of parts 3 and 4 of this string quartet, only the outlines were left. Dirk Meijer provided the reconstruction.

In Memoriam

R.O. Blackhall, A.J. Sutton, K.E. Emmons

In 1943, Paulus Folkertsma writes an elegy for string quartet in response to the deaths of three allied pilots who crashed in Fryslân during World War II. It became one of his most notable works. Up until then and also in later decades, Folkertsma used classical forms and harmonies; he had taught himself by studying the repertoire of the masters of the past centuries. Bach, Mozart, Beethoven and Brahms were his role models. As far as we know from his repertoire, he did not busy himself with the freer forms and more pregnant chords of the 20th century. And then he writes this “*In Memoriam*”. Using a simple motive as his basis (two short bars as an overture to a minor third, lower bar), he realizes four uninterrupted melodic lines that are intertwined like with Bach, and in which the main motive is remodelled like with Brahms, and the harmonies are formed like with Benjamin Britten. This is how Folkertsma manages to create an idiom completely his own, incomparable to both his earlier as later works. Although the composition ends neatly with a major triphthong on Fis, the key or tone (or any related key or tone) is not written anywhere else in this work. The coming together of the harmonies is dictated by the manner in which the four

voices communicate with each other, and not by the classical rules of the tonal writing. The free tonality is how the comparison to Benjamin Britten comes into being; remarkable, because in 1943, Folkertsma could not have known much about this composer's music. The music scores were very limitedly available to the public before the war, and in any case they were marked as prohibited in 1943. The earlier mentioned triphthong on Fis goes on es, g, and b, connected through a descending scale. Surprising and utterly creative.

Andante for cello and small orchestra op. 21

On this album we do not hear this charming piece as written by Paulus Folkertsma for cello and small symphony orchestra, but in a setting for cello and piano. Pianist Johan Bijhold, all-round musician living and working in Fryslân, created from the orchestra part an improvised but very skilled piano accompaniment to the cello solo. An easygoing composition, in which a scale-like melody is creatively developed into a rich melody for cello. It really is an Andante, a little dreamy with a more moving climax just before the somewhat abrupt ending. Again it is noticeable how well

Folkertsma feels at home in the classical-tonal world and how he can build something simple into a pleasant-sounding musical piece, by using just simple means. The orchestra, as has been said, can thus not be heard on this album, but when reading the orchestra part it has to be concluded that this composer also mastered the craft of orchestrating.

Romance for violin and orchestra op. 6

Like with the work for Andante for cello and orchestra, here too we hear a version in which the solo instrument is accompanied by the piano. The setting has also been realized by pianist Johan Bijhold. This romance is a more extensively composed piece than the Andante for cello. Here, too, the fundament is a simple tonal piece, but it is worked out into something more. The composer forms it into a tight melodic piece and lets it flow into an interesting and well-written work for violin, after which he makes the closing bars of the melody return concisely. Then, like with the Andante, the composition ends somewhat abruptly. The plating out is indeed interesting. It is modulated, the virtuosity climbs, a clear climax is reached and then it is correctly worked back to the beginning of the repetition of the theme. It is notable that this work (Folkertsma notes it as opus 6) has been

written before the Andante for cello (opus 21) –on this album played before this work. The manner of incorporating the melody is particularly striking in the Romance; it is absent with the later Andante. It appears that the composer has familiarized himself with the possibilities in an early stage of his life, and knows how to creatively use these. With this, he has created an attractive composition, one that is certainly worth being performed more often.

The musicians

Marieke de Bruijn a Violinist Marieke de Bruijn (1967) graduated cum laude from the Sweelinck Conservatory in Amsterdam and continued her studies at the University Of Wisconsin (US). After her graduation she worked as a freelance musician at, amongst others, the Royal Concertgebouw Orchestra and the Schönberg Ensemble. For seven years she played as a regular member in the Amsterdam Sinfoniëta. De Bruijn gives concerts with the ensembles she assembled herself: the Vondel quartet, Tango Rosa Rio (Argentinean tango) and Trio Vidalita (Gypsy and jazz music). Besides that, she is concert master at the Promenade orchestra and regularly plays with pop musicians.

Jacob Plooij

Violinist Jacob Plooij (1974) was born in Australia. There, he got his Bachelor in Music and worked in Sydney with, amongst others, the Australian Chamber Orchestra and the Australian Opera and Ballet Orchestra. In 2000, Plooij came to the Netherlands, where he since then is a sought-after chamber musician, session violinist and performer. From 2001 to 2007, Plooij was second violinist in the Zephyr Quartet, a contemporary classical string quartet. In 2013 he went on a seven month international tour with his show "Viool-lusie", in which he played pieces of Bach, Paganini, and Kreisler. Plooij regularly performs with (well-known) pop and jazz musicians, and composes and organizes art and cultural events in Amsterdam.

Laura van der Stoep c Laura van der Stoep (1978) studied violin and viola at the Conservatory of Utrecht. From September 2004 Van der Stoep interned at the Royal Concertgebouw Orchestra. Since 2006 she worked for "Het Gelders Ork-

est”, Radio Chamber Philharmony under the leadership of Jaap van Zweden and the Dutch Philharmonic Orchestra. With the latter she is still substitute captain of violas. As chamber musician she was bound to the Jenufa Quartet and now she is a regular member of the A(i)rco ensemble. Besides that, she collaborated on numerous chamber music projects and album recordings.

Eilidh Martin

Scottish cellist Eilidh Martin (1979) studied in London at the Royal College of Music and there she won a number of cello and chamber music prizes. Afterwards, she completed her Masters in New York and performed as a chamber musician and solo performer at festivals around the world, like the Edinburgh Festival, Barbican's Mozart Festival and Manchester International Cello Festival. She founded the Ensemble Na Mara, with which she performed a number of recitals in the Wigmore and Cadogan Halls, recorded albums and won prizes. Martin performed with a number of musicians and ensembles. In the Netherlands she performed with the

Dutch Chamber Orchestra and the Amsterdam Baroque Ensemble.

Jos Teeken

Jos Teeken (1966) studied at the Royal Conservatory in The Hague with French cellist Jean Decroos. In 1994 he got his diploma executive musician. During his studies he won a trip to Romania with his piano trio. Since graduating he is a much sought-after freelancer and plays in all big Dutch orchestras. Besides that, he worked for two years as a solo cellist with Sinfonia Rotterdam. He belongs to the group of top musicians in the Netherlands working as solo performers and chamber musicians. He performed at the chamber music festival of Emmy Verhey and played in a number of music theatre productions of Natland, De Veemfabriek and Het Filiaal. Teeken also regularly records for film music. He is part of a piano trio and plays in the Vondel quartet. He toured with a number of ensembles in Brazil, Siberia and Colombia.

Guillaume Grosbard

French cellist Guillaume Grosbard took part in many summer academies and masterclasses. His intense activity as a chamber musician has brought him to perform in many countries as Switzerland, Italy, England, Portugal, the USA and the Netherlands. As a regular member, he has been playing with the Netherlands Chamber Orchestra since 2005. He performed with some of the world's most renowned soloists, such as Julia Fischer, Dejan Lazic, Pieter Wispelwey, Alexandre Tharaud. From his great musical versatility comes a passion for other styles of music as well: he is the co-founder of a tango orchestra and recorded the album “Gingko” with jazz guitarist Olivier Savariau.

Johan Bijhold

Johan Bijhold studied piano with Russian pianist Alexander Warenberg at the Utrecht conservatory. In 1987 he graduated with honours as Executive Musician Piano. Since a long time he has been active in the Frisian musical life in accompanying choirs, but also as a soloist and as a chamber music player. For years he has formed a duo with singer Netty Otter. He is also a passionate advocate for

Paulus Folkertsma's works. He reconstructed Folkertsma's Mei snare en tonge. Of this work for choir and orchestra, the music score had gone lost, but there was an audio recording and with that, Bijhold was able to recreate the work. The past few years, Bijhold has also worked as a composer. He wrote music for Paardenkracht Mannenmoed, to lyrics by Wilco Berga. He also put texts of, amongst others, Hylke Trom and Gerrit Breteler to music.

Paulus Folkertsma, Frysk komponist.

In de muziekgeschiedenis van Fryslân speelt de komponist Paulus Folkertsma een belangrijke rol. Hij werd op 15 januari 1901 geboren te Wommels. Vijf jaar later verhuisde het gezin naar Berlikum waar de jonge Paulus zijn eerste vioollessen kreeg van meester Groenewold, de plaatselijke onderwijzer. Toen hij op 14-jarige leeftijd naar Maastricht ging om aan de rijkskweekschool voor onderwijzer te studeren, kreeg de muziek een steeds grotere betekenis in zijn leven. Hier schreef hij zijn eerste composities. Na tijdelijke aanstellingen in Leeuwarden en Sondel werd hij benoemd aan de openbare lagere

school te Aldeboarn, waar hij meer dan 40 jaar als onderwijzer werkzaam bleef. In 1956 trouwde hij met de Weense Helga Khek; zij kregen vier kinderen. Paulus Folkertsma overleed op 4 mei 1972 in Aldeboarn.

Als componist was Paulus Folkertsma autodidact. Met aangeboren talent en groot enthousiasme maakte hij zich het vak eigen en schreef hij meer dan 100 composities in alle mogelijke genres: orgelwerken, liederen, werken voor symfonieorkest, cantates, een opera, operettes en kamermuziek voor de meest uiteenlopende bezettingen.

Het is niet eenvoudig Folkertsma's stijl te beschrijven. Zijn idioom is niet uitgesproken modern en dat wist hij zelf ook heel goed. In een dankwoord, door hem uitgesproken in 1971 tijdens een concert ter gelegenheid van zijn 70e verjaardag, benadrukte Paulus Folkertsma dat hij ondanks de grote ontwikkelingen van de muziek in de eerste helft van de 20e eeuw romanticus pur sang was gebleven. Dat hij sterk in de traditie wortelt, wil echter niet zeggen dat zijn werk niet origineel is. In zijn liederen treffen we passages aan die gerekend worden tot het meest bezielde ooit op een Friese tekst gecomponeerd.

Strykkwartet yn G op. 10 (1926)

Een jeugdwerk. De componist is 25 jaar en schrijft een strikkwartet. Binnen de componistenwereld wordt het schrijven van kamermuziek – en zeker wanneer het bestemd is voor vier strijkers – gezien als een van de moeilijkste karweien die je als componist ter hand kunt nemen.

Folkertsma doet het. Met vaste hand en doelgericht schrijft hij zijn noten. Het resultaat is verbluffend.

Natuurlijk, het blijft herkenbaar als jeugdwerk. De vorm is niet altijd evenwichtig, het ontwerp berust meer op het verleden dan op de toekomst, het stramen van ontwikkelend motief – herhaling – coda is star, ritmisch zijn er onhandigheden. Maar het wordt onmiskenbaar muziek. Vier delen die met elkaar contrasteren en waar harmonische correctheden afgewisseld worden met polyfone spitsvondigheden.

Verder moet u het stuk vooral horen. Het is goed dat het aan de vergetelheid wordt onttrokken.

Strykkwartet yn d op. 28

In dit strikkwartet, evenals het latere *In Memoriam* voltooid tijdens de oorlogsjaren, houdt Folkertsma het bij het hem inmiddels vertrouwde negentiende eeuwse idioom. Geen harmonische uitspattingen, maar wel een boeiende vorm waarin hij blijf geeft het

vasthouden en variëren van een eenmaal gekozen motief uitstekend te beheersen. Het trapsgewijs opgebouwde melodisch motief in deel I verwerkt hij tot een knappe structuur, waarin hij het gebruik van contrapunt en orgelpunt niet schuw. Het tweede deel is een levendig vivace in zesachtste maat dat contrasteert met de rustig gaande charmante beweging in deel III. Het laatste deel is een volledig uitgewerkte fuga, gebouwd op een dalende harmonische kleine terts toonladder waarin hij melodisch knap gebruik maakt van de overmatige seconde die deze ladder hem biedt. Uit de constructie van deze fuga blijkt Folkertsma niet alleen een goed ambachtsman te zijn. Hij toont zich ook in staat een artistieke sfeer te creëren. In het bijzonder dit laatste deel maakt het beluisteren van dit kwartet tot een aangename bezigheid. De delen 3 en 4 van dit strikkwartet zijn alleen in schetsen overgeleverd. Dirk Meijer verzorgde de reconstructie.

In memoriam

R.O. Blackburn, A.J. Sutton, K.E. Emmons

In 1943 schrijft Paulus Folkertsma een elegie voor strikkwartet naar aanleiding van de dood van drie geallieerde vliegers die tijdens de Tweede Wereldoorlog omkwamen bij een crash in Friesland. Het werd een van zijn meest opmerkelijke werken. Tot dan toe en ook in latere decennia gebruikte Folkertsma klassieke vormen en harmonieën;

hij had zich geschoold door bestudering van het repertoire van de grote meesters uit de voorbije eeuwen. Bach, Mozart, Beethoven en Brahms waren zijn voorbeelden. Met de vrijere vormen en de meer pregnante akkoordiek van de vroeg twintigste eeuw had hij zich – voor zover wij weten uit zijn andere repertoire – niet bezig gehouden. En dan schrijft hij dit *'In Memoriam'*. Gebruikmakend van een eenvoudig motief als uitgangspunt (twee korte waarden als opmaat voor een kleine terts lager gelegen lange waarde), realiseert hij vier ononderbroken melodische lijnen die met elkaar verweven zijn als bij Bach en waarbij tevens het hoofdmotief bewerkt en verwerkt is als bij Brahms en de samenklanken zijn geformeerd als bij Benjamin Britten. Hiermee weet hij een geheel eigen idioom te realiseren, onvergelijkbaar met zowel zijn eerdere als zijn latere werken. Hoewel de compositie netjes afsluit met een grote drieklank op de toon Fis, is er geen sprake van dat in het werk de toonsoort met die toon (of een daarmee verwante) is vastgelegd. De totstandkoming van de samenklanken wordt gedictieerd door de wijze waarop de vier stemmen met elkaar communiceren en niet door de klassieke regels van de tonale schrijfwijze. Vrije tonaliteit dus. Hier manifesteert zich de gedachte aan Benjamin Britten; heel merkwaardig, omdat Folkertsma in 1943 nauwelijks weet kon hebben van de

partituren van deze componist. Deze waren vóór de oorlog nog maar zeer beperkt gemeengoed en in ieder geval werden ze in 1943 als verboden waar aangemerkt. De hierboven genoemde afsluiting met een grote drieklank op de toon Fis verloopt via de drieklanken op es, g en b, verbonden door een dalende hele toonreeks. Verrassend en uiterst creatief.

Andante foar cello en lyts orkest op. 21

Op deze CD horen we dit charmante werkje niet in de door Paulus Folkertsma geschreven versie voor cello en klein symfonieorkest, maar in een zetting voor cello en piano.

Pianist Johan Bijhold, allround musicus wonend en werkend in Friesland, formeerde uit de orkestpartituur een beetje à l'improviste, maar zeer kundig, een pianobegeleiding bij de cellosolo. Een rustig gaande compositie, waarin een toonladder-achtig loopje op creatieve wijze wordt ontwikkeld tot een zangrijke melodie voor cello. Het is echt een Andante, een beetje dromerig met een meer beweeglijke climax vlak voor het wat abrupte einde. Wederom valt op hoe Folkertsma zich thuis voelt in de klassiek-tonale wereld en hij, gebruikmakend van eenvoudige middelen, een simpel gegeven kan uitbouwen tot een aangenaam klinkend muziekwerk. Het orkest klinkt,

zoals gezegd, dus niet op deze CD, maar lezend in de orkestpartituur moet worden geconcludeerd dat deze componist ook het metier van instrumenteren zich goed heeft eigen gemaakt.

Romance foar fioele en orkest op. 6

Net als bij het werk Andante voor cello en orkest, horen we ook hier een versie waarin het solo-instrument wordt begeleid door de piano. Deze zetting is eveneens gerealiseerd door pianist Johan Bijhold. Deze Romance is een uitvoeriger gecomponeerd muziekstuk dan het Andante voor cello. Ook hier is het uitgangspunt een eenvoudig tonaal gegeven. Er wordt echter meer mee gedaan. De componist formeert het tot een hecht melodisch gegeven, laat dat overgaan in een interessante, goed voor de viool geschreven doorwerking, waarna hij in de slotmaten de melodie beknopt laat terugkomen en vervolgens – net als bij het Andante – de compositie ietwat abrupt afsluit. De doorwerking is inderdaad interessant. Er wordt gemoduleerd, de virtuositeit neemt toe, een duidelijke climax wordt bereikt en daarna wordt correct naar het begin van de herhaling van het thema toegewerkt.

Het is opmerkelijk dat dit werk (Folkertsma registreert het als opus 6) eerder is geschreven dan het op deze CD ook gespeelde Andante voor cello (opus 21). De wijze van

verwerking van het melodisch gegeven valt bij de Romance op; bij het latere Andante ontbreekt deze. De componist is kennelijk op een vroeg moment in zijn leven getrouwd geraakt met de mogelijkheden van de viool en weet deze creatief te gebruiken. Hij heeft hiermee een aantrekkelijke compositie gerealiseerd, die het waard is vaker te worden uitgevoerd.

De musici

Marieke de Bruijn a

Violiste Marieke de Bruijn (1967) studeerde cum laude af aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam en vervolgde haar studie aan de University of Wisconsin (VS).

Na haar afstuderen werkte zij als freelance musicus bij onder meer het Koninklijk Concertgebouworkest en het Schönberg Ensemble. Gedurende zeven jaar speelde zij als vast lid in Amsterdam Sinfonietta. De Bruijn geeft concerten met de ensembles die ze zelf heeft samengesteld: het Vondelkwartet, Tango Rosa Rio (Argentijnse tango) en Trio Vidalita (zigeuner- en jazzmuziek). Ze is daarnaast concertmeester bij Het Promenadeorkest en speelt regelmatig met popmusici.

Jacob Plooijs b

Violist Jacob Plooijs (1974) werd geboren in Australië. Hij behaalde daar zijn Bachelor of Music en werkte in Sydney met onder meer The Australian Chamber Orchestra en The Australian Opera and Ballet Orchestra. In 2000 kwam Jacob naar Nederland, waar hij sindsdien een veelgevraagd kamermusicus, sessieviolist en performer is. Vanaf 2001 tot 2007 was Plooijs tweede violist in Zephyr Kwartet, een hedendaags klassiek strijkkwartet. In 2013 heeft hij gedurende zeven maanden een internationale tour gemaakt met zijn show Vioollusie, waarin hij stukken van Bach, Paganini en Kreisler speelde. Plooijs treedt regelmatig op met (bekende) pop- en jazzmusici, componeert en organiseert kunst- en cultuurevenementen in Amsterdam.

Laura van der Stoep c

Laura van der Stoep (1978) studeerde viool en altviool aan het conservatorium van Utrecht. Vanaf september 2004 liep Van der Stoep een jaar lang stage bij Het Koninklijk Concertgebouworkest. Sinds 2006 was ze achtereenvolgens in dienst bij Het

Gelders Orkest, Radio Kamer Filharmonie o.l.v. Jaap van Zweden en het Nederlands Philharmonisch Orkest. Bij het laatste orkest is ze nog steeds plaatsvervangend aanvoerder altviolen. Als kamermusicus was ze jaren vast verbonden aan het Jenufa Kwartet en nu is zij vast lid van ensemble A(i)rco. Daarnaast verleent zij haar medewerking aan talrijke kamermuziekprojecten en cd-opnamen.

Eilidh Martin d

De Schotse celliste Eilidh Martin (1979) studeerde in Londen aan het Royal College of Music en won daar verschillende cello- en kamermuziekprijzen. Vervolgens rondde zij haar Masters af in New York en deed als kamermusicus en solist wereldwijd festivals aan. Zoals het Edinburgh Festival, Barbican's Mozart Festival en Manchester International Cello Festival. Ze richtte Ensemble Na Mara op, waarmee zij verschillende recitals in de Wigmore en Cadogan Halls gaf, cd-opnamen maakte en prijzen won. Martin heeft met een kleurrijk geheel aan musici en ensembles opgetreden. In Nederland waren dat eerder het Nederlands Kamer Orkest en het Amsterdam Baroque Ensemble.

Jos Teeken e

Jos Teeken (1966) studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij de Franse cellist Jean Decroos. In 1994 behaalde hij daar zijn diploma uitvoerend musicus. Tijdens zijn studie won hij met zijn pianotrio een tournee naar Roemenië. Sinds zijn afstuderen is hij een veelgevraagd freelancer en speelt veelvuldig in alle grote Nederlandse orkesten. Daarnaast werkte hij twee jaar als solocellist bij Sinfonia Rotterdam. Hij behoort tot de groep topmusici in Nederland die als solist en als kamermusicus werkzaam is. Zo zat hij in het kamermuziekfestival van Emmy Verhey en speelde hij in diverse muziektheaterproducties van Natland, De Veemfabriek en Het Filaal. Ook zit Teeken geregeld in de studio voor filmmuziekopnames. Hij heeft een pianotrio en speelt in het Vondelkwartet. Hij toerde met diverse ensembles in Brazilië, Siberië en Colombia.

Guillaume Grosbard f

De Franse cellist Guillaume Grosbard nam al als jonge musicus deel aan veel internationale zomeracademies en masterclasses. Zijn passie voor kamer-

muziek bezorgde hem optredens in vele landen zoals Zwitserland, Italië, Engeland, Portugal, de Verenigde Staten en Nederland. In ons land speelt Grosbard al sinds 2005 als vast lid bij het Nederlands Kamerorkest. Hij speelde samen met gerenommeerde solisten als Julia Fischer, Dejan Lazic, Pieter Wispelwey en Alexandre Tharaud. Grosbard heeft een brede muzikale smaak. Hij is medeoprichter van een tango-orkest en werkte mee aan het album 'Gingko' van jazzgitarist Olivier Savariau.

Johan Bijhold g

Johan Bijhold studeerde piano bij de Russische pianist Alexander Warenberg aan het Utrechts conservatorium. In 1987 behaalde hij met onderscheiding het diploma Uitvoerend Musicus Piano. Hij is al geruime tijd actief in het Friese muziekleven als begeleider van koren maar ook solistisch en als kamermuzikspeler. Hij vormt al jaren een vast duo met zangeres Netty Otter. Ook is hij een vurig pleitbezorger van de werken van Paulus Folkertsma. Zo heeft hij een reconstructie gemaakt van Folkertsma's Mei snare en tonge. Van dit werk voor koor en orkest is de muziek verloren gegaan maar er was een geluidsopname en aan de hand daarvan kon hij dit werk min of meer opnieuw schrijven. De laatste jaren is Johan Bijhold zelf ook als componist actief. Zo schreef hij

muziek bij Paardenkracht Mannenmoed op teksten van Wilco Berga. Ook heeft hij teksten van o.a. Hylke Tromp en Gerrit Breteler op muziek gezet.

Paulus Folkertsma, Frysk komponist.

Yn 'e muzykskiednis fan Fryslân spilet de komponist Paulus Folkertsma in wichtige rol. Hy waard berne yn Wommels op 15 jannewaris 1901. Fiif jier letter ferhuze de húshâlding nei Berltsum wêr't de jonge Paulus syn earste fioelelessen krige fan master Groenewold, de pleatslike ûnderwizer. Doe't hy op de leeftiid fan 14 jier nei Maastricht gie om oan de rykskweekskoalle te studearjen foar ûnderwizer, krige de muzyk in hieltiid gruttere betsjutting yn syn libben. Hjir skreau hy syn earste komposysjes. Nei tydlike oanstellings yn Ljouwert en Son-del waard hy oan de iepenbiere legere skoalle te Aldeboarn beneamd, dêr't hy mear as 40 jier as ûnderwizer oan it wurk bleau. Yn 1956 troude hy mei de Weense Helga Khek; sy kri-gen fjouwer bern. Paulus Folkertsma ferstoar op 4 maaie 1972 yn Aldeboarn.

As komponist wie Paulus Folkertsma autodidakt. Mei natuerlike oanlis en grut entûsjasme makke hy him it fak eigen

en skreau mear as 100 komposysjes yn alle mooglike sjenres: oargelwurken, lieten, wurken foar symfony-orkest, kantates, in opera, operettes en keamer-muzyk foar de meast ûnderskate besettings.

It is net maklik om de styl fan Folkertsma te beskriuwen. Syn idioom is net útsprutsen modern en dat wist hy sels ek hiel goed. Yn in tankwurd, dat hy útspruts yn 1971 tidens in konsert ta gelegenheid fan syn 70e jierdei, lei Folkertsma der klam op dat hy nettsjinsteande de grutte ûntwikkeling dy't de muzyk yn de earste helte fan de 20e ieu trochmakke hat, romantikus pur sang bleaun wie. Dat hy sterk yn de tradysje waartelt wol likegoed net sizze dat syn wurk net wat eigens ynhâldt. Yn syn lieten binne passaazjes te finen, dy't ta it meast besiele rekkene wurde kinne, dy't ea op in Fryske tekst komponearre binne.

Strykkwartet yn G op. 10 (1926)

In jeugdwurk. De komponist is 25 jier en skriuwt in strykkwartet. Yn de komponistenwrâld wurdt it skriuwen fan keamer-muzyk – en hielendal as dat ornearre is foar fjouwer strikers – sjoen as ien fan de dreechste kreweien dy't je as komponist oppakke kinne. Folkertsma docht it. Mei fêste hân en rjocht op it doel ôf skriuwt hy syn noaten. It resultaat is bjusterbaarlik.

Wis, it bliuwt werkenber as in jeugdwurk. De foarm is net altyd lykwichtich, it ûntwerp berêstet mear op it ferline as op de takomst, it stramyn fan de ûntwikkeling motyf – werhelling – coda is stiif, ritmysk binne der ûnhandichheden. Mar it wurdt ûnmiskenber muzyk. Fjouwer dielen dy't mei elkoar yn kontrast binne en dêr't harmonyske krektheden ôfwiksele wurde mei polyfoane fernimstichheden. Fierders moatte je it stik foaral hearre. It is goed dat it út it ferjit weromhelle wurdt.

Strykkwartet yn d op. 28

Yn dit strykkwartet, dat lykas it lettere In Memoriam foltôge waard tidens de oarlochsjierrren, hâldt Folkertsma it by it him yntusken fertroude 19e-ieuse idioom. Gjin harmonyske útspattingen, mar wol in boeiende foarm dêr't hy bliken dwaan lit dat hy it fêsthâlden en fariearjen fan in ienkear keazen motyf treflik behearsket. It as in trep opboudede meloadyske motyf yn diel I ferwurket hy ta in knappe struktuer, dêr't hy it gebrûk fan kontrapunt en oargelpunt net yn mijt. It twade diel is in libbendich vivace yn seisachtste maat dat kontrastearret mei de rêstich geande sjarmante beweging yn diel III. It lêste diel is in folslein útwurke fuga, boud op in delgeande harmonyske lytse tert toanljedder dêr't hy meloadysk knap gebrûk makket fan de oermjittige sekonde dy't dizze ljedder him biedt. Ut de konstruksje fan dizze fuga blykt

Folkertsma net allinnich in goed ambachtsman te wêzen; hy lit sjen dat hy ek yn steat is in artistike sfear te kreëarjen. Foaral dit lêste diel makket it harkjen nei dit kwartet in noflik barren. De dielen 3 en 4 fan dit strykkwartet binne allinnich yn sketsen oerlevere. Dirk Meijer fersoarge de rekonstruksje.

In Memoriam

R. O. Blackhall, A. J. Sutton, K. E. Emmons

Yn 1943 skriuwt Paulus Folkertsma in elegy foar strykkwartet nei oanlieding fan de dea fan trije alliearre fleanders dy't yn de Twade Wrâldoarloch omkamen by in crash yn Fryslân. It waard ien fan syn meast opmerklike wurken. Oant dan en ek yn lettere desennia brûkte Folkertsma klassike foarmen en harmonyen; hy hie himsels oplaad troch it repertoire fan de grutte masters út de foargeande iuwen te bestudearjen. Bach, Mozart, Beethoven en Brahms wiene syn foarbylden. Mei de frijere foarmen en mear pregnante akkordyk fan betiid yn de tweintichste ieu hie hy him – foar safier't wy út syn fierdere repertoire witte – net dwaande holden.

En dan skriuwt hy dit “In Memoriam”. Gebrûk meitsjend fan in ienfâldich motyf as útgongspunt (twa koarte wearden as opmaat foar in lange wearde dy't in lytse tert leger leit), realisearret hy fjouwer ûnûnderbrutsen meloadyske linen dy't mei elkoar ferweefd binne as by Bach en dêr't it haadmotyf lyk-

wols bewurke en ferwurke is as by Brahms en de gearklanken formearre binne as by Benjamin Britten. Hjirnei wit hy in hiel eigen idioom te realisearjen dat net te ferlykjen is mei likegoed syn eardere as syn lettere wurken. Hoewol't hy de komposysje kreas ôfslút mei in grutte trijeklank op de toan Fis, is der gjin sprake fan dat yn it wurk de toansoarte mei dy toan (of in dêrmei besibbe toan) fêstlein is. It ta stân kommen fan de gearklanken wurdt diktearre troch hoe't de fjouwer stimmen mei elkoar kommunisearje en net troch de klassike rigels fan de toanale skriuwwize. Frije toanaliteit dus. Hjir manifestearret de gedachte oan Benjamin Britten him; tige opmerklik, omdat Folkertsma yn 1943 mar kwalik weet hân ha kind hat fan de partitueren fan dizze komponist. Dy wiene foar de oarloch noch mar tige beheind mandelich guod en yn alle gefallen waarden se yn 1943 as ferbean oanmurken. De hjirboppe neamde ôfsluting mei in grutte trijeklank op de toan Fis ferrint fia de trijeklanken op es, g en b, ferbûn troch in delgeande hiele toanenrige. Ferrassend en tige kreatyf.

Andante foar cello en lyts orkest op. 21

Op dizze CD hearre we dit sjarmante wurkje net yn de ferzje sa't dy troch Folkertsma skreaun is foar sello en lyts symfony-orkest mar yn in besetting foar sello en piano. Pianist Johan

Bijhold, allround muzikus dy't wennet en wurket yn Fryslân, formearre út de orkestpartituer in bytsje à l'improviste mar tige saakkundich in pianobegelieding by de sellosolo. In rêstich geande komposysje, dêr't in toanljedder-eftich loopke op kreative wize yn ûntwikkele wurdt ta in sjongende meldij foar sello. It is echt in Andante, in bytsje dreamerich mei in mear beweeglike klimaks flak foar de wat abrupte ein. Alwer falt op hoe't Folkertsma him thúsfelt yn de klassyk-toanale wrâld en hoe't hy, gebrûk meitsjend fan ienfâldige middels, in simpel gegeven útbouwe kin ta in oangenaam klinkend muzykwurk. It orkest klinkt, sa't al sein is, dus net op dizze CD mar lêzend yn de orkestpartituer moat konkludearre wurde dat dizze komponist him ek it metier fan ynstrumentearjen goed eigen makke hat.

Romance foar fioele en orkest op. 6

Krekt as by it wurk Andante foar sello en orkest hearre we ek hjir in ferzje dêr't it solo-ynstrumint yn begelaat wurdt troch de piano. Dizze setting is ek realisearre troch de pianist Johan Bijhold. Dizze romance is in wiidweidiger komponearre muzykstik as it Andante. Ek hjir is it útgongspunt in ienfâldich toanaal gegeven. Der wurdt lykwols mear mei dien. De komponist formearret it ta in hecht

meloadysk gegeven, lit dat oergean yn in nijsgjirrige trochwurking dy't goed skreaun is foar de fioele, wêrnei't hy yn de slotmaten de meldij beheind weromkomme lit en dêrnei – krekt as by it Andante – de komposysje wat abrupt ôfslút. De trochwurking is yndie nijsgjirrich. Der wurdt modulearre, de firtuoazens nimt ta, in dúdlike klimaks wurdt berikt en dêrnei wurdt korrekkt nei de begjin fan de werhelling fan it tema tawurke.

It is opmerklik dat dit wurk (Folkertsma registrearret it as opus 6) earder skreaun is as it Andante foar sello (opus 21) dat ek op dizze CD stiet. De wize fan ferwurkjen fan it meloadysk gegeven falt by de Romance op; by it lettere Andante ûntbrekt dizze. De komponist is blykber op in betiid momint yn syn libben fertroud rekke mei de mooglikheden fan de fioele en wit dizze kreatyf te brûken. Hy hat dêrmei in bekoarlike komposysje realisearre, dy't it wurdich is om faker útfierd te wurden.

De musisi

Marieke de Bruijn a Fioeliste Marieke de Bruijn (1967) studearre cum laude ôf oan it Sweelinck Conservatorium yn Amsterdam en ferfolge har stúdzje oan de University of Wisconsin (FS).

Nei har ôfstudearjen wurke sy as freelance musikus by ûnder oaren it Koninklijk Concertgebouworkest en it Schönberg Ensemble. Sân jier spile sy as fêst lid yn Amsterdam Sinfoniëtta. De Bruijn jout konserten mei de ensembles dy't sy sels gearstald hat: it Vondelkwartet, Tango Rosa Rio (Argentynske tango) en Trio Vidalita (sigeuner- en jazzmuzyk). Dêrneist is sy konsertmaster by it Promenadeorkest en spilet sy geregeld mei popmusisi.

Jacob Plooij b

Fioelist Jacob Plooij (1974) waard berne yn Australië. Hy helle dêr syn Bachelor of Music en wurke yn Sydney ûnder oaren mei The Australian Chamber Orchestra en The Australian

Opera and Ballet Orchestra. Yn 2000 kaam Plooij nei Nederlân, wêr't hy sûnt dy tiid in kearmusikus, sessyfoelist en performer is dy't in protte frege wurdt. Fan 2001 oant 2007 wie Plooij twade fioelist yn it Zefir Kwartet, in hjoeddeisk klassyk strykkwartet. Yn 2013 hat hy sân moanne lang in ynternasjonale toer makke mei syn show Vioolusie, dêr't hy stikken fan Bach, Paganini en Kreisler spile. Plooij treedt geregeld op mei (bekende) pop- en jazzmusisi, komponearret en organisearret keunst- en kultuerevenementen yn Amsterdam.

Laura van der Stoep c

Laura van der Stoep (1978) studearre fioele en altfioele oan it konservatoarium fan Utert. Fan septimber 2004 ôf hat Van der Stoep in jier lang staaasje rûn by Het Koninklijk Concertgebouworkest. Sûnt 2006 wie sy efterinoar yn tsjinst by Het Gelders Orkest, Radio Kamer Filharmonie û.l.f. Jaap van Zweden en it Nederlands Philharmonisch Orkest. By dit lêste orkest is sy noch hieltiid plaatsferfangend oanfierder altfioelen. As kearmusikus wie sy jierrenlang fêst ferbûn mei it Jenufa Kwartet en no is sy fêst lid fan it ensemble A(i)rco. Dêrjonken ferlient sy har meiwurking oan tal fan kearmuzykprojekten en cd-opnames.

Eilidh Martin d

De Skotse selliste Eilidh Martin (1979) studearre yn Londen oan it Royal College of Music en wûn dêr ferskate sellisten kearmuzykprizen. Dêrnei rûne sy har Masters ôf yn New York en die as kearmusikus en soliste oer de hiele wrâld festivals oan, lykas it Edinburgh Festival, Barbican's Mozart Festival en Manchester International Cello Festival.

Sy rjochte Ensemble Na Mara op, dêr't sy ferskate recitals yn de Wigmore en Cadogan Halls joech, cd-opnames makke en prizen wûn. Martin hat mei in kleurryk gehiel oan musisi en ensembles optreden. Yn Nederlân wiene dat earder it Nederlands Kamer Orkest en it Amsterdam Baroque Ensemble.

Jos Teeken e

Jos Teeken (1966) studearre oan it Koninklijk Conservatorium yn Den Haach by de Frânske sellist Jean Decroos. Yn 1994 helle hy dêr syn diploma Utfierend Musikus. Tidens syn stúdzje

wûn hy mei syn pianotrio in toernee nei Roemeenje. Sûnt syn ôfstudearjen is hy in freelancer dêr't in protte fraach nei is en hy spilet faak yn alle grutte Nederlânske orkesten. Dêrnjonken wurke hy twa jier as sellosohist by Sinfonia Rotterdam. Hy heart ta de groep topmusisi yn Nederlân dy't as solist en as keamermusikus wurksom is. Hy siet bygelyks yn it keamer muzykfestival fan Emmy Verhey en spile yn ferskate muzykteaterproduksjes fan Natland, De Veemfabriek en Het Filaal. Ek sit Teeken geregeld yn de studio foar film-muzykopnames. Hy hat in pianotrio en spilet yn it Vondelkwartet. Hy toerde mei ferskate ensembles yn Brazilië, Siberië en Colombia.

Guillaume Grosbard f

De Frânske sellist Guillaume Grosbard die al as jong musikus mei oan ferskate ynternasjonale simmerakademy's en masterclasses. Syn passy foar keamer muzyk besorgde him optredens yn in protte lannen lykas Switserlân, Itaalje, Ingelân, Portugal, de Feriene Steaten en Nederlân. Yn ús lân spilet Grosbard al sûnt 2005 as fêst lid by it Nederlands Kamerorkest. Hy spile tegearre mei ferneamde solisten sa as Julia Fischer, Dejan Lazic, Pieter Wispelwey en Alexandre Tharaud. Grosbard hat in brede muzikale smaak. Hy hat in tango-orkest mei oprjochte en wurke mei oan it album "Gingko" fan jazzgitarist Olivier Savariau.

Johan Bijhold g

Johan Bijhold studearre piano by de Russyske pianist Alexander Warenberg oan it Uterts konservatoarium. Yn 1987 helle hy mei ûnderskieding syn diploma Utfierend Musikus Piano. Hy is al in hiel skoft aktyf yn it Fryske muzyklibben as begelieder fan koaren mar ek solistysk en as keamer-muzykspiler. Hy foarmet al jierren in fêst duo mei sjongster Netty Otter. Ek stiet hy

fûleindich foar de wurken fan Paulus Folkertsma. Hy hat bygelyks in rekonstruksje makke fan Folkertsma's Mei Snare en Tonge. Fan dit wurk foar koar en orkest is de partituer ferlern gien mar der wie in lûdopname en oan de hân dêrfan koe hy dit wurk min

of mear opnij skriuwe. Yn de ôfrûne jierren is Johan Bijhold sels ek aktyf as komponist. Hy skreau bygelyks muzyk by Paardenkracht Mannenmoed op teksten fan Wilco Berga. Ek hat hy teksten fan û.o. Hylke Tromp en Gerrit Breteler op muzyk setten.

Quartet

Recorded: 10, 14, 22, 23, 24 April 2014
Recording location: Johannes Church, Oosthem
Production & distribution: Aliud Records
e-mail: aliud@skarstermusic.com

More information about our releases can be found at:

www.aliudrecords.com

More information about Paulus Folkertsma can be found at:

www.paulusfolkertsma.nl

Producer: Jos Boerland

Engineer: Jos Boerland

Cover: Eeltsje Folkertsma

Design: Jos Boerland

Photos: Julia Gunther, Anna Moolhuijzen

Text: Wim van Ligteneberg, Berber van Oyen, Hans Algra

This production has been made as an initiative by and in conjunction with:

www.fryskmuzykargyf.nl

Also Available on ALIUD:

